

Anmälningar mot Kriminalvården, häktet Kronoberg, om att en intagen inte fick möjlighet att vistas utomhus m.m.

Anmälan

I anmälningar som kom in till JO den 28 januari 2020 framförde AA klagomål mot Kriminalvården, häktet Kronoberg, och anförde bl.a. följande.

Den 16 och 17 december 2019 dröjde det 40 minuter från det att han ”flaggade på” till dess att personalen kom till hans cell.

Nämnda dagar deltog han i en förhandling i hovrätten. Under den tiden fick han inte vistas utomhus en timme om dagen. Han påtalade att utomhusvistelsen kunde ske när som helst, bara han fick komma ut. Det besked han då fick var att rastgården var stängd på morgonen, under lunchtid och när han kom tillbaka efter förhandlingen.

Under hans första natt i häktet förvånades han över hur dåligt isolerade celldörrarna var. Han kunde tydligt höra att en medintagen sjöng och att flera intagna framförde synpunkter på det. Han insåg att han kunde tala med de intagna i cellerna bredvid. Det var svårt att sova i häktet då han också kunde höra kriminalvårdarna prata och skramla med nycklar samt dörrar som konstant slogs igen. Det var så lyhört att han kunde urskilja ord när kriminalvårdarna viskade till varandra om känslig information.

Utredning

JO begärde att Kriminalvården skulle yttra sig över de redovisade uppgifterna. I sitt remissvar anförde Kriminalvården, Region Stockholm, genom regionchefen, i huvudsak följande.

Uppgifter har inhämtats från kriminalvårdschef BB, kriminalvårdsinspektör CC samt kriminalvårdsregistret.

Klagomål rörande väntetid vid anrop på personal

Anmälaren var placerad vid häktet Kronoberg den 13-18 december 2019 med anledning av att denne skulle närvara vid förhandling vid Svea Hovrätt. Vid ankomst till häktet informerades anmälaren om att det finns två möjligheter att

anropa personal, antingen genom att använda en signalknapp som tänder en lampa utanför bostadsrummet, eller genom att använda en samtalsanläggning där anropet går till en bemannad portvakt. Anrop via signalknapp (så kallad 'flaggning') sköts av korridorpersonal och hanteras så snart som det är möjligt, häktesverksamheten i övrigt medför dock att intagna ibland får vänta. För i fall den intagnes angelägenhet är brådskande så kan denne också anropa personalen via samtalsanläggningen då portvakten alltid är bemannad alternativt vidarekopplad till centralvakten.

Anmälaren påstår att det har tagit 40 minuter från att denne flaggat till att personal har frågat vad anmälaren ville. Då anmälaren inte har redogjort för när i tid detta skulle ha skett så har inte påståendet närmare kunnat utredas.

Klagomål om utebliven utevistelse under dagar för hovrättsförhandlingar

Promenadtider på häktet är fördelade på så sätt att varje avdelning har ett tidsspänn vari promenaderna ska förläggas. Detta för att kunna tillgodose promenadtider för samtliga intagna. Promenadverksamhet pågår mellan kl. 08.00–11.00 och kl. 13.00–17.00. För avdelningen där anmälaren var placerad är det aktuella tidsspänn mellan kl. 14.00–15.00. För intagna som har varit på förhandling erbjuds promenad i den mån det är möjligt, dock inte längre än till kl. 17.00. Därefter stängs promenadverksamheten för dagen då häktet fram tills kl. 18.00 successivt övergår till nattbemanning, vilket innebär att färre är i tjänst.

Anmälaren har den 16 och 17 december 2019 varit på heldagarsförhandlingar vid Svea Hovrätt. Resan har skett med bil och anmälaren har vistats utomhus i samband med ankomst till och avgång från hovrätten. Anmälaren har även transporterats till och från häktet i anslutning till lunch. Bilresan den 16 december påbörjades strax innan kl. 09.00, resan den 17 december påbörjades strax innan kl. 08.30. Anmälaren har både den 16 och 17 december 2019 varit åter på häktet efter avslutad förhandling först kl. 17.00.

Klagomål rörande dålig isolering, oljud m.m.

Kriminalvårdsinspektör på aktuell avdelning bekräftar att det förekommit ordningsstörning på avdelningen då anmälaren var placerad där. Vid tillfället för händelsen hade häktet väldigt hög beläggning vilket medförde svårigheter att direkt förflytta den ordningsstörande individen.

Vad gäller anmälares övriga synpunkter på ljud från personals hantering av nycklar och dörrar samt lokalernas ljudisolering kan följande konstateras. Avdelningspersonalen är medveten om att man inte ska prata högt om intagnas personliga förhållanden eller om annan information av känslig karaktär. Personalen är också medveten om att öppnande av bostadsrums- och avdelningsdörrar medför vissa ljud som kan höras in i bostadsrummen, men häkteslokalernas utformning gör dock att detta är svårt att undvika.

Författningsbestämmelser

Av 1 kap. 4 § häkteslagen (2010:611), HäL, framgår att varje intagen ska bemötas med respekt för sitt människovärde och med förståelse för de särskilda svårigheter som är förenade med frihetsberövandet.

Enligt 1 kap. 6 § HäL får verkställigheten inte innebära andra begränsningar i den intagnes frihet än som följer av denna lag eller som är nödvändiga för att ordningen eller säkerheten ska kunna upprätthållas.

Av 2 kap. 7 § HäL framgår att en intagen ska ges möjlighet att vistas utomhus minst en timme varje dag, om det inte finns synnerliga skäl mot det.

Av allmänna råd till 2 kap. 7 § HäL i Kriminalvårdens föreskrifter och allmänna råd om häkte (FARK Häkte), framgår att synnerliga skäl mot att ge möjlighet till en timmes utomhusvistelse varje dag kan finnas t.ex. vid en oförudd situation som av säkerhetsskäl gör det nödvändigt att hålla intagna, som annars skulle ha

vistats i gemensamhet, avskilda från varandra och det till följd därav saknas praktiska förutsättningar att låta de intagna vistas utomhus.

Kriminalvården, region Stockholm, gör följande bedömning

Då anmälaren inte närmare har specificerat när han skulle ha fått vänta 40 minuter så är det i princip omöjligt att närmare utreda och bemöta anmälan i denna del. Klart är att anmälaren informerats om att man vid brådskande situationer kan använda sig utav samtalsanläggningen.

Vad gäller anmälares klagomål om utebliven utevistelse kan det konstateras att anmälaren under dagtid inte vistats på häktet de dagar då hovrättsförhandlingarna skedde. Viktigt att beakta är att det krävs att den som ska transporteras till en förhandling är förberedd i god tid redan innan den intagnes förflyttning påbörjas inom häktet till transportfordonet. Anmälares rätt till utevistelse har delvis tillgodosetts genom den vistelse utanför häktet som förhandlingen inneburit. Därtill har anmälaren erbjudits en timmes utevistelse de dagar då denne inte har haft förhandling.

Angående anmälares klagomål om oljud och dålig isolering vill Kriminalvården understryka att det är fullt förståeligt att oljud och stök utanför bostadsrummet kan vara påfrestande för den som är intagen. Häkteslokalernas utformning medför dock att ljudnivån är mycket svår att påverka. Utifrån vad som framkommit om personalens förhållningssätt och hantering av känslig information ser inte Kriminalvården någon anledning att befara att häktet inte visat nödvändig hänsyn gentemot anmälaren under den tid han vistats på häktet. Det är dock olyckligt att man inte hade möjlighet att förflytta den ordningsstörande individen mer skyndsamt än vad som skedde.

AA gavs tillfälle att kommentera remissvaret men hördes inte av.

Bedömning

Väntetid vid anrop på personal

Relevant rättslig reglering framgår av remissvaret.

Kriminalvården har anfört att myndigheten inte har kunnat utreda AA:s klagomål om att det dröjde 40 minuter från det att han ”flaggade på” till dess att personal kom till hans cell. Det finns därför inte tillräcklig grund för kritik i denna del. Jag vill dock framhålla att JO återkommande får liknande klagomål från intagna. Inom ramen för ett annat ärende har Kriminalvården redogjort för bl.a. häktets rutiner då intagna påkallar personalens uppmärksamhet (JO:s ärende med dnr 6765-2020).

Utebliven utomhusvistelse

Kriminalvården har redogjort för innehållet i den bestämmelse som ger myndigheten rätt att i undantagsfall neka intagna en timmes daglig utomhusvistelse. Det förhållandet att lagstiftaren har angett att det krävs synnerliga skäl för att undantaget ska vara tillämpligt skickar en tydlig signal om att avsikten har varit att det enbart ska komma till användning i mycket begränsad omfattning. Samma lydelse återfinns i 4 kap. 1 § fängelselagen (2010:610). I motiven till den bestämmelsen anges att det är möjligt att neka en intagen utomhusvistelse t.ex. i en oförutsedd situation där det är nödvändigt att hålla de intagna avskilda från varandra med stöd av 6 kap. 5 § och det till följd därav

saknas praktiska förutsättningar att låta de intagna vistas utomhus (se prop. 2009/10:135 s. 131).

JO har vid upprepade tillfällen understrukt vikten av att de intagnas rätt till daglig vistelse utomhus inte inskränks annat än i undantagsfall. Vidare har JO uttalat att det inte bör vara möjligt för Kriminalvården att – om förhållandena ligger inom myndighetens kontroll – neka en intagen utomhusvistelse med hänvisning till bl.a. bristande personaltäthet (se JO:s beslut den 3 december 2013, dnr 1864-2013).

Utredningen visar att AA inte erbjöds utomhusvistelse de dagar som han deltog i en domstolsförhandling och återkom till häktet först kl. 17. Kriminalvården har anfört att intagna som har varit på förhandling erbjuds promenad som längst till kl. 17, eftersom häktet då och fram till kl. 18 övergår till nattbemanning, vilket innebär en reducering av personalstyrkan.

Kriminalvården har anfört att AA:s rätt till utomhusvistelse delvis tillgodosetts genom den vistelse utanför häktet som förhandlingen har inneburit. Enligt min erfarenhet innebär dock en transport till och från en domstolsförhandling att den intagne vistas utomhus endast under mycket kort tid eller – när transporten sker mellan häktets och domstolens garageintag – inte alls.

JO har som nämnts tidigare understrukt att det inte bör vara möjligt för Kriminalvården att neka en intagen utomhusvistelse med hänvisning till bristande personaltäthet om förhållandena ligger inom myndighetens kontroll. Jag delar den uppfattningen, åtminstone såvitt avser intagnas möjligheter till utomhusvistelse dagtid. Enligt min mening kan det emellertid inte krävas att extrapersonal ska anlitas för att möjliggöra utomhusvistelse för intagna som ankommer eller återkommer till häktet vid en tidpunkt då häktet övergår eller har övergått till nattbemanning. Med hänsyn härtill anser jag att häktet inte bör kritiserats för att AA inte gavs möjlighet att vistas utomhus de dagar han återkom till häktet efter domstolsförhandlingens slut.

Lyhörda häktesceller

Av 2 § förordningen (2014:1108) om utformningen av häkten och polisarrester framgår ett förvaringsrum ska vara tillräckligt ljudisolerat och även i övrigt utformat så att obehöriga kontakter mellan den intagne och andra om möjligt förhindras. Utifrån AA:s klagomål och uppgifterna i remissvaret förstår jag att häktescellerna inte är tillräckligt ljudisolerade. Det är förvånande eftersom häktet nyligen har varit föremål för omfattande renoveringar. Det är otillfredsställande om häktescellerna är så lyhörda att det får en negativ inverkan på intagnas nattsömn. Jag förutsätter att häktespersonalen visar nödvändig hänsyn beträffande ljudnivån vid nattarbete. Det framgår inte om häktet erbjuder intagna öronproppar. En sådan åtgärd skulle kunna motverka att intagna får sin nattsömn störd.

Därutöver har AA anført att intagna på natten kunde kommunicera med varandra från sina celler. Det väcker frågan om intagna med restriktioner kan kommunicera med varandra på samma sätt, vilket kan utgöra ett reellt problem eftersom utredningar i brottmål riskerar att saboteras. Det kan nämnas att JO vid fler tillfällen har fått uppgifter och klagomål om lyhörda häktesceller (se bl.a. protokollet från inspektionen av häktet Sollentuna den 28–30 januari 2020, JO:s dnr O 5-2020. Se även JO:s dnr 8978-2020 beträffande häktet Göteborg och dnr 1362-2021 beträffande häktet Helsingborg, som båda har remitterats till Kriminalvården). JO får alltså anledning att återkomma till dessa frågor.

Vad AA anført i övrigt föranleder inte någon åtgärd eller något uttalande från min sida.

Ärendet avslutas.

Lilian Wiklund

Ärendet har föredragits av Nathalie Stenmark. Tf byråchefen Jörgen Buhre har deltagit i beredningen.